

RAPPORT VEDRØRENDE OMFANG OG TYPE PRAKSIS I PROFESJONSUTDANNINGEN I PSYKOLOGI

Del av Praksisprosjektet, 2015

Sammendrag

- Psykologiutdanningens teoretiske del har i dag et omfattende fokus på teori, forskning, forskningsmetoder. Studiet har også tilstrekkelig praksis, som sikrer at praktiske ferdigheter, samt arenaer for å integrere akademisk kunnskap med praksis. Som grunnmodell er dette en god modell for å utdanne og utvikle fremtidens psykologer som hovedsak bør beholdes med enkelte modifikasjoner og tilpasninger av innhold og typer praksis

Det foreslås utvidelser og forbedring av grunnmodellen for å tilpasse utdanningen til framtidige utfordringer.

- Iht. til politiske føringer er det behov for at framtidige psykologer får mer praksis i kommuner, hvorav en viktig del av praksisen bør handle om forebygging, tidlig intervensjon, psykisk helse for flyktninger og eldre samt tilrettelegging for systematisk psykologisk arbeid på ulike systemnivå.
- Hovedpraksis bør ha en normert lengde som er lik for alle universiteter på 6 måneder, full arbeidsuke
- En forbedring fra dagens modell vil være å innføre en ekstern praksisperiode i begynnelsen av studiet slik at opplæring av praksismetodikk oppleves mer relevant for studentene
- Samarbeidet mellom universitet og praksisplasser bør utvikles og avtalesfestes
- Tverrprofesjonell samarbeidslæring bør være en del av framtidig praksis for psykologistudenter
- Europsy kravene bør i møtekommes

Arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen som har utarbeidet denne rapporten er: John Nikolaisen (OUS), Bjørn G. Eriksen (UiT), Dagfinn Winje (UiB), Bjørnar Engum (NTNU), Claudia Rodriguez-Aranda (UiT), Unni Tanum Johns (UiO), Elin Ulleberg (St.Olavs hospital), Mona C. Nielsen (Helsestaten Oslo kommune). På oppstartsmøtet på Gardermoen den 25.02.15, ble John Nikolaisen fra Ous og Bjørn G. Eriksen fra UiT valgt til hhv leder og sekretær. Det er avholdt tre møter.

Innledning

Norge har hatt profesjonsstudium i psykologi som siden 1973 ga den lovbeskyttede tittelen psykolog. I Nasjonal Plan for profesjonsutdanning i psykologi heter det «profesjonsprogrammet i psykologi har som overordnet mål å utdanne kandidater med en grunnleggende vitenskapelig holdning til, og bred kompetanse i å forstå, forebygge og behandle psykologiske problemer, samt gi et grunnlag for å utføre alle de viktigste formene for psykologisk arbeid med barn, ungdom og voksne».

Psykologers tjenester er svært etterspurt i det norske samfunnet fordi de leverer tjenester som befolkningen trenger og med en profesjonsutdanning med et høyt kunnskapsnivå som nødvendig basis i grunnutdanningen. Psykologers virksomhet er nå regulert av 6 helselover og profesjonstittelen er beskyttet. Psykologenes økte innflytelse kvalitativt og kvantitativt i samfunnet og særlig i det psykiske helsevern stiller økte krav til ansvarlighet, faglig-vitenskapelig etterrettelighet, profesjonsetiske standarder, og kommunikasjon med myndigheter og politikere.

En av de viktige suksessfaktorene er at psykologutdanningen er tuftet på den såkalte Boulder-modellen, eller Scientist-Practitioner-modellen som den også kalles. Det innebærer at studentene får en bred teoretisk og praktisk kunnskapsplattform som gjør de godt skikket til psykologoppgaver. I tillegg gis de en grunnopplæring i vitenskapelig tenkning og metode (blant annet gjennom obligatorisk hovedoppgave) som sikrer psykologene ferdigheter i å tilegne seg kunnskap fra, og kritisk vurdere vitenskapelige artikler og rapporter. Denne modellen henger også godt sammen med Norsk psykologforenings prinsipperklæring om evidensbasert praksis

(<http://www.psykologforeningen.no/Fag-og-profesjon/For-fagutoevare/Fag/Evidensbasert-praksis/Prinsipperklaering-1-om-evidensbasert-psykologisk-praksis-2>).

I 2015 var profesjonsstudiet psykologi den nest mest populære høyere utdanningene per studieplass. Utdanningen var også blant de mest populære av de helse og sosialfaglige utdanningene i absolutte søkertall. Psykologer kan spille en viktig rolle i fremtidens velferdssamfunn fordi:

- Psykologer besitter kompetanse om psykologisk forskning som spenner over mange relevante temaer i utviklingen av moderne velferdssamfunn (mellommenneskelige relasjoner, barn og unges utvikling, brukergrensesnitt, kommunikasjon, hvordan grupper fungerer, psykisk helse i samfunnet, sosiale gruppers fungering, og endrings- og tilpasningsprosesser, miljøpåvirkning, forebygging, helse- og trivselsfremming)
- Psykologer er primært utdannet for psykisk helsevern men besitter metodikk som i dag brukes på mange arenaer (Familievern, ledelse og organisasjon, forskning, utvelgelse av arbeidstagere/ ledere, oppbygging av velferdstilbud, skole og barnehage, folkehelse)
- Psykologisk kunnskap og psykologkompetanse er etterspurt også på områder utenfor helse- og sosial arenaen
- Psykologer er opplært til å stimulere til refleksjon i arbeidet med komplekse problemer på individ og systemnivå
- Psykologer er opplært til å både fokusere på atferd, følelser, tanker og gruppeprosesser
- Psykologer er opplært i endringsprosesser på gruppe og organisasjonsnivå

Arbeidsgruppen vil understreke at tall fra NTNU, og erfaringer fra de andre universitetene tyder på at psykologistudenter i sin lengste praksisperiode i slutten av studiet, oftest fremstår som en ressurs på praksisstedet. De jobber i denne praksisperioden tilnærmet selvstendig under veiledning. Arbeidsgruppen mener det bør tilstrebes at utdanningen er tilpasset de Europeiske kravene til kvalifikasjoner for psykologer (www.europsy-efpa.eu).

Behovet for endringer i omfang og type praksisstudier for utdanningen.

Status presens for profesjonsstudiet i psykologi

Primært mener arbeidsgruppen at grunnmodellen for norsk psykologutdanning har en god integrering av forskning, teori og praksis som er verdifull for samfunnet. Det ble innhentet informasjon fra de fire utdanningsstedene for å kartlegge hva slags praksis som eksisterer og i hvilket omfang.

Tabell 1: Dagens ordning ved de ulike universitetene: Praksisperioder, deres innhold og omfang ved UiB, UiO, NTNU og UiT

NTNU	TEMA	INNHold	OMFANG
1 sem	Klinisk praktikum 1	kommunikasjon introduksjon arb.liv	1 dag på praksisplass. Div øvelser
2 sem	klinisk praktikum 2	motiv for psykologutdanning Egen historie/bakgrunn	1 dag på praksisplass
3 sem	klinisk praktikum 3	intervjumetoder/testing/ førstelinjearbeid	1 dag på praksisplass Skriving av rapporter

4 sem	klinisk praktikum 4	kartleggingsmetoder/anamnese/journal	1 uke på praksisplass
6 sem	eksperter i team	tverrfaglig samarbeid	1 mnd
7 sem	ekstern samf. psyk. praksis	førstelinjepraksis	
8 sem	praktisk klinisk terapiopplæring barn eller voksne	terapiopplæring	15 uker ca 8 poeng
9 sem	praktisk klinisk terapiopplæring barn eller voksne (bytter fra forrige semester)	terapiopplæring	15 uker ca 8 poeng
10 sem	klinisk praksis nevropsyk.	Testing, utredning, rapporter	ca 2 poeng
12 sem	hovedpraksis		4dg/uke over 24 uker ca 32 p
UIB	TEMA	INNHold	OMFANG
5 sem	nevropsykologisk praksis 3stp	Semi-selvst: Utredn, rapport og journal. Stage/øvelse: teori, gruppe, present	33,5t pr u/2 uker=67t; 2,6 stp 6t pr u/2 uker=12t; 0,4 stp
6 sem	skolepsykologisk praksis 8stp	Semi-selvst: Utredn, tiltak, rapport,	40t pr u/5 uker=200t; 7,7 stp
8 sem	intern klinisk praksis 6stp	Semi-selvst: Utredn, terapi, staff og journal	6-10t pr u/15 uker=90-150t; 6 stp
9 sem	intern klinisk praksis 6 stp	Semi-selvst: Utredn, terapi, staff og journal	6-10t pr u/15 uker=90-150t; 6 stp
10 sem	intern klinisk praksis 6 stp	Semi-selvst: Utredn, terapi, staff og journal	6-10t pr u/15 uker=90-150t; 6 stp
11 sem	ekstern klinisk praksis/hovedpraksis 30 stp	Semi-selvst: Utredn, terapi, staff og journal	40t pr u/19 uker=760t; 28,2 stp
UIT	TEMA	INNHold	OMFANG
1 sem	Observasjonspraksis (del av en 5 stp-emne)	Introduksjon til arbeidsliv og rolle	40 t; 1,6 stp som er en del av en 5 stp-emne
2 sem	Testpraksis (del av en 5 stp-emne)	Evnetesting, før- og etterarbeid som består av øvelse, gjennomføring, skåring, vurdering & rapportskrivning	40 t; 1,6 stp som er en del av en 5 stp-emne
5 sem	Observasjonspraksis i barnehage 5 stp	-Opplæring av metoder, undervisning (1 uke) -Selvstendig innsamling av data gjennom observasjon & rapportskrivning (1 uke)	138 t i 2 uker; 5,52 stp
	Testpraksis eldre 5 stp	-Opplæring av metoder, undervisning, øvelser (1 uke) -Selvstendig utredning/testing, vurdering, tilbakemelding av resultater av 3-5 eldre pasienter/brukere & rapportskrivning (1 uke)	138 t i 2 uker; 5,52 stp
7 sem	a) Klinisk praksis b) Nevropsykologisk praksis 15 stp	a) Terapeuttrening m/ anamnese, kartlegging, behandling og journalføring b) Førarbeid, utredning av 1 kasus, gruppearbeid & muntlig tilbakemelding	a) 16t/uke i 16 uker = 256t; 10,24stp b) 24t; 0,96 stp
8 sem	c) Klinisk praksis d) Nevropsykologisk praksis 15 stp	c) Terapeuttrening m/ anamnese, kartlegging, behandling og journalføring d) Førarbeid, utredning av 1 kasus, gruppearbeid & muntlig tilbakemelding	c) 16t/uke i 17 uker = 272t; 10,88stp d) 24t; 0,96 stp
9 sem	Hovedpraksis 30 stp	Utredning, terapi, samarbeid, tiltak & journal	32t/uke i 26 uker = 832t; 33,28 stp
UIO	TEMA	INNHold	OMFANG

7 sem	ekstern poliklinisk praksis med voksne	utredning av voksne m/intern veiledningsgruppe	44 timer/11 uker
8 sem	førstelinjepraksis	komm. Tjenester m/intern veiledningsgruppe	11 uker
9 sem	forpraksis barn og unge	utredning, kasusformulering, behandlingsplan, rapport	1 dag pr uke i 11 uker
10 sem	Hovedpraksis og etikk		37.5 t i 5 mnd med integrert etikkundervisning
11 sem	internt praktikum	individualterapi og journalføring. Barn eller voksen (dynamisk eller integrativ voksen)	1 dag pr uke
12 sem	internt praktikum		1 dag pr uke

Gjennomgangen viser at det i dag er ulikheter mellom utdanningsinstitusjonene mtp type praksis, innhold og spredning i studieforløpet. Det var også ulikheter ift hvordan man definerer hva som er praksis kontra ferdighetstrening eller øvelser. Arbeidsgruppen så derfor behovet for å benytte Europsy som felles standard. Ved å benytte samme standard oppnår man både en felles forståelse av hva som regnes som praksis, samt sikrer lik minimums- mengde praksis ved de ulike studiestedene.

Behovet for endringer

Endringer bør gjøres på bakgrunn av:

- Samfunnets endrede behov (eldrebølge, arbeidsledighet, innvandring med mer)
- Politiske føringer, spesielt satsningen på flere psykologer inn i kommunale tjenester
- Tilpasning til den europeiske standarden for psykologiutdanninger, Europsy
- Forbedringer av dagens modell (tydeligere normering av dagens hovedpraksis og tidlig ekstern praksis)
- Et tettere samarbeid mellom universiteter og praksissteder slik at man får en mer lik forståelsen av hva som er relevant kunnskap for psykologer i som i fremtiden skal fungere på aktuelle arbeidsplasser

Det er også behov for noen mindre justeringer og felles krav til gjennomføring av praksis på tvers av universitetene.

I Rapport fra programsensor om profesjonsstudiets undervisningstilbud i profesjonelt psykologarbeid, Psykologisk fakultet, Universitetet i Bergen, 2013, heter det: ”*Psykologutdanningen må opprettholde en tilstrekkelig klinisk profil til å fylle den posisjon psykologene i dag har ervervet innen det psykiske helsevern. Skal psykologutdanningen opprettholde dagens bærekraft, må den også tilpasse seg forventede endringer i samfunnsoppdraget. Det krever at en både opprettholder tilstrekkelig variasjonsbredde i psykologers kunnskapstilfang og forholder seg til overordnede politiske signaler*”.

Samfunnets behov endres og de ulike helsetilbud til befolkningen må endres tilsvarende. I løpet av de siste decenniene er det blitt stadig tydeligere at man ikke kan behandle vekk befolkningens ulike lidelser, belastnings-skader og plager. Regjeringen innførte 2012 samhandlingsreformen med økt fokus på samarbeid mellom kommunale tjenester og spesialisthelsetjeneste. Reformen vektlegger også i større grad forebygging. Det er lettere, enklere og billigere å forebygge enn å behandle, og det skjer en dreining mot mer vekt på forebygging og tidlig intervensjon også når det gjelder bistand til personer med psykiske lidelser. Dette er oppgaver som må løses på kommunalt nivå, i en samhandling mellom allmenn- og spesialisthelse-tjenestene. I tillegg forventes frivillig sektor å ha en større rolle i fremtiden. «Kommunene må [derfor]gjøres i stand til å oppfylle samhandlingsreformens intensjoner om koordinerte og helhetlige pasientforløp, mer forebygging og tidlig innsats, flere tjenester nær der brukerne bor, og at en større andel av tjenestene leveres i kommunene»

(St.meld.nr. 26 2014-15). Dette er bakgrunnen for at noe av praksisdelen for studentene ved profesjonsstudiet i psykologi i Norge må justeres. Programsensorene har sagt klart ifra at selv om «den vitenskapelige kunnskap om helsefremmende og forebyggende tiltak er kraftig økt, er standardenes krav om at det skal gis opplæring i dette nasjonalt i stor grad neglisjert eller undervisningen er lite oppdatert.»

Samtidig som endringer skjer i Norge arbeides det også i EU-området med en standardisering av innholdet i psykologutdanningen (EuroPsy), hvor man ganske detaljert beskriver den kompetanse en godkjent psykolog skal ha med seg fra universitetet. Det er fornuftig at norske psykologer er tilpasset en europeisk norm og kan sammenlignes med utdanninger og profesjonsutøvere i andre europeiske land. Derfor bør normene for norsk psykologutdanning inneholde kravene fra EuroPsy. EuroPsy-normen inneholder en beskrivelse av klinisk psykologisk basiskompetanse (Programsensorrappport, 2013). EuroPsy inneholder blant annet krav til at praksis skal inneholde forebyggende og klinisk kunnskap. De har også med entydige krav om omfanget av praksisundervisning og kunnskaper om befolkningens behov sett i et livsløps-perspektiv med barn, voksne og eldre. Arbeidsgruppen har sett det som svært nyttig å beskrive EuroPsy-kravene til omfang av praksisdelen av psykologutdanning i form av ECTS-enheter (ECTS = European Credit Transfer System) slik at det er mulig å beskrive og definere i en felles «valuta».

Arbeidsgruppen mener også at det er behov for noen forbedringer av dagens ordning. For hovedpraksis bør være 6 måneder 37,5 timer i uken. Dette gir en tydeligere ramme for omfanget av praksis på tvers av universiteter. Arbeidsgruppen mener også at studentene har nytte av å ha gode praktiske referanser når de skal lære teoretisk psykologi. Å ha møtte pasienter tidlig i studiet, tror vi vil øke innlæringen av teoretisk kunnskap. Som det vil gå frem under mener vi også at et sterkere samarbeid mellom universitet og praksissted har mange fordeler.

Arbeidsgruppens anbefaling til omfang og type praksisstudier for utdanningen

Arbeidsgruppen mener dagens grunnmodell for praksis har en struktur som er fremtidsrettet med noen endringer. De største endringene vil være å bygge ut innholdet i retninger av nye føringer fra myndigheter. Under er dagens ordning beskrevet med forslag til endringer.

Arbeidsgruppen samstemmer med EuroPsy at det må være et vesentlig skille mellom følgende to praksisformer fordelt på ulike faser i studiet:

Første fase av studiet brukes i dag vanligvis til å orientere studentene om de ulike under-spesialitetene innenfor psykologien og beslektede disipliner. Praksisundervisning i denne fasen av psykologstudiet er å gi innføring i profesjonell virksomhet slik at studentene blir i stand til følgende: 1) integrere teoretisk og praktisk kunnskap, 2) lære prosedyrer knyttet til psykologisk kunnskap, 3) starte arbeid under veiledning, 4) kunne reflektere over og drøfte egne og andres aktiviteter, og 5) begynne å arbeide i en setting med profesjonskolleger. Varigheten av slik opplæring vil vanligvis være minst 3 måneder (eller 15 ECTS). Noe av denne praksisen bør foregå eksternt på en psykologarbeidsplass i møte med pasienter eller andre psykologfaglige temaer.

Andre fase av studiet skal ifølge dagens praksis forberede studenten på selvstendig profesjonspraksis. Praksisundervisning i siste del av psykologutdanningen skal ifølge EuroPsy-kravene omfatte totalt 12 måneder full arbeidsdag tilsvarende 60 ECTS-enheter med veiledet praksis. Minst halvparten av dette bør legges til en eksternt praksisperiode på 6 måneder, såkalt hovedpraksis. Den andre delen brukes som psykoterapipraksis, ofte internt på Universitetet. Arbeidsgruppen mener hovedpraksis bør ha en tydeligere normering av omfanget. Den bør normeres til å være 6 måneder full arbeidstid. Dette tror arbeidsgruppen både vil være en fordel for eksternt praksisplass og vil gi samme omfang på tvers av universiteter. I dag varierer omfanget noe.

Praksis denne fasen betraktes som profesjonell feltopplæring som forbereder studenten på selvstendig praksis som autorisert psykolog, og til å utvikle fungerende roller som profesjonell psykolog basert på opplæring og personlighet, og evne til integrasjon av teoretisk og praktisk kunnskap. EuroPsy beskriver denne praksistypen som delvis selvstendig arbeid som psykolog (semi-independent work) under veiledning i en setting med et profesjonskollegium. Ved veiledet semi-selvstendig praksis av noe varighet bør det gjennomføres en formativ midtveisevaluering og en summativ sluttevaluering for hver student. Før og etterarbeidet til praksis vil kunne inngå som kvalitetsindikatorer.

Oppdelingen i to former for praksisopplæring vil anses også i fremtiden som helt nødvendig for å oppnå profesjonskvalifikasjon som psykolog, ettersom bruk av kunnskap og ferdigheter fra første og andre fase i en profesjonssetting er en forutsetning for utvikling av psykologens profesjonsrolle og kompetanse. Studenter som har fullført første og andre fase uten en periode med veiledet praksis, kan ikke betraktes som kvalifiserte for selvstendig arbeid som psykolog (EuroPsy s. cc). Arbeidsgruppen foreslår at man legger en kompetansemodell til grunn for praksis i profesjonsstudiet i psykologi og at universitetene systematisk registrerer og sikrer at hver enkelt student oppnår grunnleggende ferdigheter innenfor de ulike roller og kontekster. Disse sammenhenger skal ikke være avgrenset til, men må omfatte undervisning og praksis med:

- 1) Klinisk psykologiske tema (utredning og behandling av pasienter i primær-helsetjeneste og i spesialisthelsetjeneste)
- 2) Tjenester for barn/unge, voksne og eldre (livsløpsperspektiv)
- 3) Skole- og opplæringspsykologiske oppgaver
- 4) Samfunns-psykologiske tema (kontekstuelle og samfunnsmessige faktorerens betydning for psykisk helse og livskvalitet, forebygge sykdom og fremme helse gjennom lokalsamfunns- og system-baserte tiltak)
- 5) Tverrprofesjonell samarbeidslæring-samhandlingskompetanse

Arbeidsgruppen foreslår følgende omfang av praksisstudier for profesjonsstudiet i psykologi:

Dagens omfang opprettholdes og det innføres i tillegg «innføring i profesjonell virksomhet» (15 ECTS) i første del av studiet. Denne praksis vil vanligvis finne sted ved universitet og/eller i samarbeidende offentlige institusjoner/enheter.

Veiledet semi-selvstendig arbeid som psykolog (60 ECTS) plasseres i siste halvdel av studiet. Omfang og tidsramme: 60 ECTS skal hentes i veiledet semi-selvstendig praksis hvor minimum 30 ECTS skal hentes sammenhengende i 6 måneders veiledet heldags praksis («ekstern klinisk praksis»). Slik praksis vil vanligvis finne sted i offentlige institusjoner, tjenester eller annen praksisplass godkjent av det nasjonale organet som regulerer psykologi-fagets utdanningskrav.

Det legges føringer for økt bruk av tverrprofesjonell samarbeidslæring som en form for læring og det er behov for ulike modeller der man forsøker denne type praksis i ulike deler av studiet. Tverrprofesjonelt fokus bør tilstrebes lagt inn i all type praksis. I tillegg bør spesifikk pedagogiske tilnærminger for tverrprofesjonell samarbeidslæring ha egne arenaer som var minst to uker f.eks. med fokus på livsløps-/ minoritets-/ kroniske helseplager. (Minimum 1,5 ECTS).

I Norge er all praksisundervisning for kommende psykologer integrert innenfor det 6- årige utdanningsløp og gjennomføres som et samarbeid mellom universitetene og praksis-institusjonene (statlige, regionale, kommunale, private og utenlandske). Kombinasjonen av teori og praksis er sentral i utviklingen av fremtidige psykologer.

Veileder skal ifølge ECTS være psykolog som i løpet av de siste tre årene har arbeidet minst to år fulltid eller har tilsvarende erfaring fra selvstendig praksis (godkjent som kvalifisert av det nasjonale godkjenningsorganet) innenfor en av de nevnte profesjonelle sammenhengene.

Beskrivelse og begrunnelse for de forutsetninger som må være tilstede

Samarbeid mellom universitet og praksisplass

Avtaler om praksis samarbeid

Regionalt bør det inngås avtaler mellom universitet, helseforetak og kommuner. I hovedsak er det disse arenaene som er naturlige praksisplasser for profesjonsstudenter i psykologi. Som eksempel kan nevnes at ved NTNU er over vel halvparten av behovet for eksternpraksis sikret gjennom sentrale avtaler mellom universitet og lokalt helseforetak; og universitet og Trondheim kommune. Der er det også opprettet deltidsstillinger i helseforetak knyttet til dette arbeidet. I disse samarbeidsavtalene ligger det også føringer for annen type samvirke, bl.a. kompetanseutveksling, undervisning og forskning. Et bredt samarbeid er vesentlig for en gjensidig forståelse av fremtidige psykologers kunnskapsbehov. For de resterende praksisplasser er det inngått lokale avtaler på etat/avdelingsvis, både innen somatikk (nevro/ smerte), familievernkontor, rus mm.

En slik avtale bør også regulere et samarbeidsorgan mellom universitet og praksissteder som sørger for:

- læringsmål for praksisperioden
- At regelmessige samlinger for gjensidig faglig utveksling og muligheter for kompetanseheving mellom undervisere ved universitet og veiledere i praksis
- at veiledere oppfyller kompetansekrav og at det legges til rette for at veileder kan oppfylle veilederkravene sine uten at det går utover yrkesutøvelsen for øvrig.
- fysisk og ressursmessig tilrettelegging av praksis (kontorplass, veilederkapasitet etc) - at psykologstudentene oppfyller grunnleggende kompetansekrav (målt i ECTS) gjennom godkjente del-eksamener og mappe-vurderinger (oppgave-, journal-, rapport-skriving og gjennomført ferdighetstrening (utredning og intervensjon i forhold til klient) før semi-selvstendig praksis og etter at den er gjennomført
- at det igangsettes felles prosjekter i form av forskning og undervisning for å:
  - Oppnå gode kommunikasjonskanaler
  - Oppnå enighet om mål med praksis

Bedre koordinering av innhold i undervisning i praksis (f.eks. felles valg av tester i teori og praksis)

Samarbeid om gjensidige forskningsprosjekter og undervisning vil styrke samarbeidet og gi studentene en opplevelse av det som læres på universitetet og det som gjøres i praksis, henger sammen. Det vil også sikre at praksisplassen har det innholdet og den kvalitet som universitetet mener den bør ha. For fremtidige arbeidsgivere vil det i større grad sikre at fremtidig arbeidskraft har relevant kompetanse.

Praksis er også et viktig område hvor spørsmål vedrørende vurdering av en students skikkethet er noe som veileder er pålagt å foreta. Kunnskapsdepartementet har 30. juni 2006 fastsatt "[forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning](#)" (nr. 859) med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 4-10 sjette ledd. Forskriften trådte i kraft fra 1. august 2006. For øvrig omfattes studentene av Lov om helsepersonell på vanlig måte, herunder inngår det rapporteringsansvar arbeidsstedet har om uforsvarlig atferd i henhold til loven.

Kompatibilitet

Det er både faglige og politiske argumenter for at psykologutdanningen i Norge er sammenlignbar med europeiske standarder. Ved å anvende europeiske normer for beregning av studiepoeng vil det være lettere for utdannings-institusjonene både å kalibrere og dokumentere omfanget av praksis i psykologstudiet og beskrive den basiskompetanse alle studenter får.

Veiledningskompetanse/økonomi

Veiledning og tilgang på kvalifisert veiledningskompetanse er sentralt. Det må være aksept for, og gis muligheter for å sikre de veiledningsbehov som finnes gjennom sentrale føringer økonomisk. Veiledning må ses på som en naturlig del av institusjonens oppgave, uten at dette skal ramme økonomisk.

Normalt sett vil også studenter i langvarig semi-independent praksis sent i studiet (6 måneders hovedpraksis) kunne produsere reell pasientbehandling og andre oppgaver.

Økt tilgang til kommunale praksisplasser

Det har pågått en nasjonal satsing på å få psykologer ut i stillinger i landets kommuner. Primærhelsemeldingen foreslår psykologkompetansen som en obligatorisk kompetanse i kommunene fra 2020. Behovet for praksisplasser fra kommunal sektor er derfor økende.

Det vil fortsatt i en tid framover være flere utfordringer knyttet til å skaffe praksisplasser i kommunal sektor.

En utfordring gjelder kravet om veileder med psykologkompetanse, da psykologdekningen i kommunale tjenester fortsatt er lav, og de psykologer som besitter kommunale stillinger er relativt nyutdannede. En modell som er utviklet ved UiO for å løse denne utfordringen er interne veiledningsgrupper på psykologisk institutt, med spesialister ved psykologisk institutt med relevant kompetanse, for studentene som er ute i førstelinjepraksis. Parallelt med dette har studentene en ansvarlig praksiskontakt ved den aktuelle kommunale tjenesten (f.eks. skolehelsetjeneste, asylmottak, sykehjem m.m.), som samarbeider med universitetet.

En annen utfordring kan være å få til avtaler fordi kommunale tjenester ikke har kunnskap om hvordan psykologkompetansen kan anvendes i virksomhetene. I tillegg får kommunale tjenester forespørsler om å være praksisplass for andre sosiale og helsefaglige utdanninger, og kan derfor ha kapasitetsproblemer både tidsmessig, økonomisk og faglig.

Det anbefales universitetene å samarbeide og samkjøre praksisperioder med høgskoler, for å få til regionale avtaler med kommunene, som samler praksisperiodene til tverrprofesjonell praksis eller sprer praksis på ulike kommuner og tjenester.

Tverrprofesjonell samarbeidslæring

I organiseringen av tverrprofesjonell samarbeidslæring vil det være nødvendig med god oversikt over ulike studieforløp, ulike behov og ønsker, naturlige samarbeidsarenaer mv. Dette fordi tilrettelegging for praksis innen en og samme studieretning og for flere studieretninger kan by på problemer organisatorisk. Det kan være utfordringer med tilgang av veiledere, romfasiliteter, etablering av samarbeidsfora mv. Gode løsninger forutsetter god oversikt over interne muligheter og begrensinger, og de ulike utdanningers behov for veiledning og praksisplasser. Dette forutsetter et nært samspill mellom universitet og praksissted. Arbeidsgruppa er kjent med at opprettelse av koordinatorstillinger finansiert av både praksissted og universitet kan være en gunstig løsning (NTNU). Dette kan gi inspirasjon og engasjement for alle parter og føre til nært samarbeid på områder utover veiledning, som undervisning og forskning.

Arbeidsgruppen mener psykologer kan brukes i mange roller i tverrprofesjonell samarbeidslæring. Psykisk helsevern med krav til faglig samarbeid er en åpenbar arena. Fremtidens føringer om flere psykologer i kommunene gir muligheter for ulike arenaer, inkludert samarbeidslæring med kommunalt helsepersonell og men også faggrupper som driver tilrettelegging av velferdstilbud i kommunene. I tillegg til å være en bidragsyter med sitt fag, har psykologer opplæring temaer som kan fasilitere gruppeprosesser:

- Kommunikasjon
- Refleksjon i grupper
- Gruppeprosesser

- Hvordan bruke forskning
- Metoder for forskning og evaluering

Kompetansekrav til veileder

Spørsmål om kompetansekrav til veileder er omtalt i både «Nasjonal plan for profesjonsutdanning i psykologi». I nasjonal plan under pkt. IV Praksis (60 studiepoeng) heter det at «Målsettingen ved praksis er at studenten skal skaffe seg erfaring med direkte klientarbeid som forbereder til alle vanlige psykologiske stillinger innen helserelatert virksomhet. I dette inngår kartlegging, diagnostikk og direkte behandling av klienter under veiledning av spesialister i klinisk psykolog (vår utheving). I EURO-Psy settes krav om at «veileder er en psykolog som i løpet av de tre siste årene har arbeidet minst to år fulltid...».

Arbeidsgruppa er enig om at en spesialistkompetanse vil gi en trygghet for at veileder har nødvendig faglig kompetanse på et generelt grunnlag. Dog er det arbeidsgruppas syn at flere variabler bør vurderes mht. veiledningskompetanse. Veiledningskompetanse innbefatter foruten teoretiske og metodiske ferdigheter, gode pedagogiske evner samt engasjement og interesse for veiledning. Utvelgelse og oppfølging av veiledere blir følgelig et særlig viktig tema for universitetene.

Et annet sentralt aspekt av praktisk karakter er at det innenfor ulike tjenester kan være begrensninger med tilgang av veiledere som har nødvendig formalkompetanse (spesialister). Dette kan bero på rekrutteringsvansker eller at spesialister allerede har stor belastning av veiledningsoppgaver fra før. Arbeidsgruppa mener at tre års praksis fra arbeidsfeltet må være et minimumskrav til veilederkompetanse.

Fysiske forutsetninger

Veiledningsoppgaver må ses på som naturlig del av virksomheten og følgelig sikres økonomisk og arealmessig gjennom egnede rom- og utstyrsfasiliteter for praksisstudentene.

Godkjenning av praksisplasser

Alle praksisplasser må godkjennes av utdanningsinstitusjonen før studenter mottas. Dette gjelder i forhold til formidling og imøtekommelse av faglige krav, veilederkapasitet og rombehov. Det bør følgelig foreligge spesifikasjoner og retningslinjer for godkjenning av praksisplasser gjennom avtaler.

Evaluering av praksis

Utover spesifisering av målsetting og oppgaver gjennom retningslinjer for praksis, kan andre «kvalitetsindikatorer» også vurderes. Praksis skal være med å sikre at alle studentene har ervervet en grunnkompetanse. Dette kan ikke sikres gjennom eksamen men gjennom vurdering av den enkelte students tilegnelse og utøvelse av psykologfaglige ferdigheter. Mappedvurdering innebærer at universitetet gjennom veilederne foretar en systematisk og fortløpende vurdering av om studenten har gjennomført bestemte oppgaver knyttet til praksis og ferdighetstrening. Universitetet er forpliktet til en løpende skikkethetsvurdering av studentene, og tilfredsstillende utførelse av de psykologfaglige oppgaver vil måtte inngå i denne. Den personlige vekst og utvikling er en vesentlig del av danningen til å bli psykolog. Vi vil derfor anbefale at veiledning i praksis over en viss varighet (f. eks. 3 mnd.) skal innledes og avsluttes med en samtale mellom praksisstudent og veileder om slike forhold relatert til den gjennomførte praksis.

En viktig indikator er den gjensidige subjektive opplevelse av student og veileder gjennom skriftlige evalueringer og personlige møter mellom student, veileder og representant fra universitet. Praksiskoordinator og ev. ansatte fra utdanningsinstitusjonen bør utarbeide systemer for denne type evalueringer.

Utfordringer knyttet til endringer

Praksisinstitusjonene må ha tilførsel av ressurser for å ta på seg den økte forpliktelse praksisplasser medfører. Dette vil blant annet omhandle «frikjøp» av veiledere fra andre oppgaver, kontorarbeidsplasser og kontortjenester for studentene og lønn til veiledere.